№ 134 ՈՒՐԲԱԹ, 12 ՅՈՒԼԻՍԻ

1918
ՔԱՌԱՍՈՒՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՈՒՐԲԱԹ, 12 ՅՈՒԼԻՍԻ № 134

Յուլիսի 1-ից մինչև տարվա վերջ
Գաւառում —24 ր., արտասահման—40 ր.
Թիֆլիսում առանձին 7 րուբլի։
Առանձին համարները Թիֆլիսում և գաւառներում 35 կ., երկաթուղային կայարաններում 40 կոպ.։

Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ»
Tiflis, Rédaction „Mschak"
Соломоновская, 21.

Խմբագրատան տելէֆօն № 2—53

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—3
(բացի կիրակի և տօն օրերից)

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լեզվով

Յայտարարութիւնների համար վճարում են՝
Յօդվածում բացառիկ տողաչափից 50—30
կոպ., Յօդվածից յետոյ՝ 60—40 կոպ.։

Հասցէն փոխելու համար պէտք ուղարկել
թէ հին հասցէն և թէ 1 րուբլի։

«Մշակի» խմբագրութիւնը, աշխատակիցները և

Գ Ր Ա Շ Ա Ր Ն Ե Ր Ը

խորին վշտով յայտնում են ի գիտութիւն հայ հասարակութեան, որ ամսիս 6-ին, երեկոյեան ժամը 8-ին, իր բնակարանում ոճրագործների ձեռքով նենգօրէն սպանվեց Թերթիս երկարամեայ անխոնջ խմբագիր և հրապարակախօս

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ
ԱՌԱՔԵԼԵԱՆԸ

Հոգեհանգիստը տեղի կունենայ շաբաթ, յուլիսի 13-ին, եր. ժ. 8-ին հանգուցեալի բնակարանում по Вознесенской, ул. Жуковской № 23։

Յուղարկաւորութիւնը կիրակի, յուլիսի 14-ին, առ. ժ. 10-ին, հանգուցեալի բնակարանից դէպի Մողնու ս. Գէորգ եկեղեցին։
Թաղումը Խօջիվանքի գերեզմանատանը, «Մշակի» պանթէօնում։

Եղիսաբէթ և Սուրէն Առաքելեանները սրտի անհուն կսկիծով յայտնում են՝ առաջինն իր ամուսնու, երկրորդն իր հօր՝

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ
ԱՌԱՔԵԼԵԱՆԻ

եղեռնական մահվան մասին, որ տեղի ունեցաւ յուլիսի 6-ին, շաբաթ, երեկոյեան ժամը 8-ին։ Հոգեհանգիստը տեղի կունենայ շաբաթ հանգուցեալի բնակարանում (ул. Жуковскаго № 23։
Յուղարկաւորութիւնը կիրակի, յուլիսի 14-ին, առ. ժ. 10-ին, հանգուցեալի բնակարանից դէպի Մողնու ս. Գէորգ եկեղեցին։
Թաղումը Խօջիվանքի գերեզմանատանը, «Մշակի» պանթէօնում։

Թադէոս Կարգաղբէն Ցանձնաժողովը յայտնում է ի գիտութիւն հասարակութեան, որ յուլիսի 6-ին, երեկ. ժամը 8-ին, իր բնակարանում ոճրագործների ձեռքով դաւաճանօրէն սպանվեց «Մշակ» լրագրի երկարամեայ խմբագիր և յայտնի հասարակական գործիչ և հրապարակախօս

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ
ԱՌԱՔԵԼԵԱՆԸ

Հոգեհանգիստը տեղի կունենայ շաբաթ, յուլիսի 13-ին, եր. ժ. 8-ին հանգուցեալի բնակարանում ул. (Жуковскаго № 23.)

Յուղարկաւորութիւնը կիրակի, յուլիսի 14-ին, առ. ժ. 10-ին, հանգուցեալի բնակարանից դէպի Մողնու ս. Գէորգ եկեղեցին։
Թաղումը Խօջիվանքի գերեզմանատանը, «Մշակի» պանթէօնում։

Թադէոս Կարգաղբէն Ցանձնաժողով

(հ. ու. կ.) 548. 3—1

Հայաստանի Վերաշինութեան Ցանձնաժողովը և Հայ Նպաստամատոյց Ընկերութեան վարչութիւնը յայտնում են հայ հասարակութեան Ցանձնաժողովի և Ընկերութեան հիմնադիր, փոխ նախագահ, «Մշակի» խմբագիր-հրատարակիչ, հրապարակախօս և հասարակական գործիչ՝

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ
ԱՌԱՔԵԼԵԱՆԻ

ողբերգական մահը, որ տեղի ունեցաւ յուլիսի 6-ին երեկ. ժ. 8-ին չարագործների ձեռքով իր բնակարանում։
Հոգեհանգիստը շաբաթ, յուլիսի 13-ին, երեկ. ժ. 8-ին հանգուցեալի բնակարանում (Жуковскаго, № 23)։
Յուղարկաւորութիւնը, կիրակի, յուլիսի 14-ին, առ. ժ. 10-ին հանգուցեալի բնակարանից դէպի Մողնու ս. Գէորգ եկեղեցին։ Թաղումը Խօջիվանքի գերեզմանատանը, «Մշակի» պանթէօնում։

(հ. շ. կ.) 547. 3—1

Հայ Ժողովրդական Կուսակցութեան Կենտրոնական Կոմիտէն յայտարարում է, որ յուլիսի 6-ին չարագործների ձեռքով սպանվեց

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆԸ,

Կուսակցութեան հիմնադիրներից մէկը և Կենտրոնական Կոմիտէի փոխ-նախագահը։ Կուսակցութեան անդամներն ու համակիրները հրաւիրվում են հանգուցեալի հոգեհանգիստներին և թաղմանը։

(հ. ու. կ.) 546. 3—1

Հայ Ժ[illegible]կենտրոնական Ֆրակցիան սրտի անհուն կսկիծով յայտնում է ընկեր[illegible]րողներին, որ շաբաթ, յուլիսի 6-ին, իր բնակարանում չար մարդ[illegible]թեամբ սպանվեց Հ. Ժ. Կ. հիմնադիրներից, Կենտ. Կոմ. փոխ[illegible]արտաւոր խմբագրապետ հայ ամենագոյն «Մշակ» լրագրի

[illegible]արձում Առաքելեանը

Ամբ[illegible] 7-ին խմբագրատանը, և շաբաթ, յուլիսի 13-ին, հան[illegible] Թաղումը կիրակի, յուլիսի 14-ին, Խօջիվանքի գե[illegible]րատանը, «Մշակի» պանթէօնում։

550. 2—1

Արշակ [illegible]ն և Հեղինէ Առաստամեան սրտի անհուն կսկիծով յայտնում են իրանց թանգագին եղբօր՝

Համբարձում Առաքելեանի

եղեռնական մահվան մասին, որ տեղի ունեցաւ յուլիսի 6-ին, շաբաթ, երեկ. ժամը 8-ին չարագործների ձեռքով։
Յուղարկաւորութիւնը կիրակի, յուլիսի 14-ին, առ. ժ. 10-ին, հանգուցեալի բնակարանից դէպի Մողնու ս. Գէորգ եկեղեցին։
Թաղումը Խօջիվանքի գերեզմանատանը, «Մշակի» պանթէօնում։

Սալոմէ Հէջիւբեան և Սօֆիա Զաթալբաշեան սրտի խորին ցաւով յայտնում են առաջինն իր փեսայի, իսկ երկրորդն իր քրոջ ամուսնու՝

Համբարձում Առաքելեանի

եղեռնական մահվան մասին, որ տեղի ունեցաւ յուլիսի 6-ին, շաբաթ, եր. ժամը 8-ին, չարագործների ձեռքով։
Յուղարկ[illegible]թիւնը կիրակի, յուլիսի 14-ին, առ. ժ. 10-ին, հանգուցեալ[illegible]նից դէպի Մողնու ս. Գէորգ եկեղեցին։
Թ[illegible]ւօջի գերեզմանատանը, «Մշակի» պանթէօնում։

Մարի[illegible]եանները իրանց որդիներով սրտի անհուն ցաւով [illegible] իր եղբօր, իսկ երկրորդն իր աներորդու՝

[illegible]րձում Առաքելեանի

եղեռնա[illegible] որ տեղի ունեցաւ յուլիսի 6-ին, շաբաթ, եր. ժ. [illegible]8-ին, չարագործների ձեռքով։
Յուղար[illegible]ը կիրակի, յուլիսի 14-ին, առ. ժ. 10-ին, հանգուցեալի բնակարանից[illegible]ողնու ս. Գէորգ եկեղեցին։
Թաղումը Խօջ[illegible]նքի գերեզմանատանը, «Մշակի» պանթէօնում։

Թիֆլիսաբնակ ալաշկերտցիներից ընտրված կոմիտէն հրաւիրում է այն հայրենակիցներին, որոնք կամենում են մասնակցել իրանց ծննդավայրի պարծանք, անվեհեր հրապարակախօս և անյաղթ հասարակական գործիչ

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆԻ

դագաղին պսակ դնելուն, և փախստականներին ու որբերին թաղման օրը հոգեհաց տալու բարեհաճեն ամեն օր, ցեր. ժ. 11—1-ը և եր. ժ. 5—7-ը, դիմել Գրական-Գեղագիտական Սալոնը (Головинскій пр. № 1) հերթապահ տ. տ. Մարիամ Գաֆեանին, Աննա Տէր-Միքայէլեանին։

ԿՈՄԻՏԷ

առ. (ա. օ.) 545. 3—1

Ո՞ՒՐ Է ԻՐԱԿԱՆ ՀԱՇՏՈՒԹԻՒՆԸ

Մինչև այսօր էլ, «բարեկամութեան» դաշնագիրը ստորագրելուց համարեա մի ամբողջ ամիս անցնելուց յետոյ, հայ ժողովրդի քաղաքական կացութիւնը դարձեալ մնում է անորոշութեան մէջ, դարձեալ յուսահատական ու ծանր։

Անդրկովկասում ստեղծված քաղաքական հեղձուցիչ մթնոլորտում, մենք ջանք չը խնայեցինք յատարելու մեր քաղաքացիական պարտականութիւնը առ պետութիւնը։

Բայց մեկուսացած, ներթարկված, կամազուրկ ու կամկոտրված ժողովրդի ֆիզիքական [illegible]ութիւնը փրկելու համար, մենք ընդունեցինք հաշտութեան այն ամենածանր պայմանները, որ առաջարկեց մեզ Թիւրքիան, և փորձ արինք մոռանալ տասնամեակների անցեալը իրանց արիւնոտ ուրուականներով ու մասսայական բնաջնջումներով։

Մարդկային խղճի ու աղաղակող պատմութեան առաջ մենք այդ քայլն արինք ոչ միայն փրկելու հայութեան մնացորդները վերէժխնդրութիւնից, այլ և մի անկեղծ ցանկութեամբ՝ հաշտութեան կամուրջ ձգել հայ ժողովրդի ու Թիւրքիայի միջև, թշնամական տրամադրութիւնների տեղ՝ ստեղծել աւելի տանելի յարաբերութիւններ։

Մենք արինք բոլորը, ինչ որ կախված էր մեզանից։

Ի՞նչ արեց Թիւրքիան, մեզ հետ հաշտութիւն կնքած, բարեկամ Թիւրքիան։

Նա խախտեց ամենահիմնական կէտերը դաշինքի և ամենաէական մասերը մեր պնդումների։

Բոլոր շրջաններում, ուր ոտք է դրել նա, այսօր վտանգված է ժողովրդի ֆիզիքական գոյութիւնը։

Ամբողջ Փամբակի շրջանը և լեռնատ Լօռին մատնված է ջարդերի, կողոպուտների և բռնաբարութիւնների։

Հայ շինականի կեանքը դարձել է կատարեալ դժոխք։

Չէ նախատեսվում, որ այդ դժոխքը իր վախճանը կունենայ։

Թիւրքիան, որ հօթ օրվայ ընթացքում պէտք դուրս հանէր իր զօրքերը այդ շրջաններից, այսօր շարունակում է նստել այնտեղ, ծծել ժողովրդի վերջին հիւթերը, իբրև մեզ հովանաւորող, իբրև մեր սահմաններն ու շահերը պաշտպանող։

Երկրորդ խախտումը։

Համաձայն դաշնագրի՝ հայ փախստականները իրաւունք ունէին անմիջապէս վերադառնալ իրանց հին բնակավայրերը։

Ինչպէս գիտէք, Թիւրքիայի պաշտօնական ներկայացուցիչը, մի քանի օր առաջ, Բաթում գնացած մեր պատգամաւորներին մերժումով պատասխանեց։

Հապա ինչ պէտք լինի այն 60 հազարանոց փախստականների վիճակը, որ խմբված Բակուրիանիում՝ ոչ կարո[illegible] ոչ էլ առաջ գնալ և ոչ էլ տեղում մնալ։

Մի այլ երևոյթ էլ։

Թիւրքիան պէտք վերականգնէր հաղորդակցութիւնը։ Մինչև այսօր էլ մենք հնարաւորութիւն չունենք յարաբերութեան մէջ մտնելու հայկական շրջանների հետ, որովհետև երկաթուղագծի այն փոքրիկ մասը, որ մերն էր համարվում, այն էլ չէ տրվում մեզ։

Իբրև մեզ հետ հաշտված մի պետութիւն, Թիւրքիան, անցնելով Ադրբէյջանի սահմանները, տեղական հայ ժողովրդի նկատմամբ աւելի հաշտարար և ներող դիրք պէտք ընդունէր։ Մինչդեռ Նուխու, Արէշի և Գեօկչայի շրջաններից ստացված վերջին տեղեկութիւնները ցոյց են տալիս, որ Թուրք բանդաների դէմ ինքնապաշտպանութեան դիմող հայ գիւղերը աւերված են, ժողովրդի մի մասը կոտորված, իսկ միւս մասը տեղահան եղած փախչում է դէպի Կախէթիայի սահմանները։ Ցարսկիէ Կօլօդցիից խնդրում են անյապաղ օգնութիւն տասնեակ հազարների հասնող փախստականների համար։

Ուրեմն գաղթականական մի նոր հսկայ հոսանք էլ գալիս է քաղաքակտ նապէս և անտեսապէս խորացնելու այն խճճված մթնոլորտը, որն ընկած է մեր ու մեր հարևանների միջև։

Այդպէս շատ ու շատ փաստեր կան, որոնք չեն կարող այն համոզմունքը չը ստեղծել մեր ժողովրդի մէջ, որ հաշտութիւնը Թիւրքիայի կողմից լոկ պատրուակ է եղել՝ աւելի աջող նվաճողական առաջխաղացութեան համար։

Հակառակ մեր ցանկութեան՝ այդ բոլոր փաստերը մնում են հրապարակի վրա։

Եւ մենք, որ անկեղծօրէն ընդառաջել ենք հաշտութեանը, չենք կարող ուշադրութեան չառնել այդ անցանկալի, դաշնագրի իմաստին միանգամայն հակառակ, փաստերն ու երևոյթները, և դրանից անել հարկաւոր եզրակացութիւններ։

Եթէ, իրօք, Թիւրքիան ուզում է հաշտարար քաղաքականութիւն վարել, եթէ իրօք անկեղծ են նրա պաշտօնական յայտարարութիւնները, այլ ոչ դիպլօմատիական նրբամիտ խաղեր, որ մենք չենք ուզում կասկածել, նա պէտք է տայ համոզիչ ապացոյցներ, իրական երաշխաւորութիւններ։

Այլապէս դա չի լինի հաշտութիւն, այլ կատարեալ հեգնութիւն։

«ՄՇԱԿԻ» խմբագրատանը (Սօլօմօնօվսկայա փող. 21) այսօր, ուրբաթ, երեկոյեան ժամը 7-ին կը կատարվի հոգեհանգիստ Թերթի հանգուցեալ խմբագիր

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ
ԱՌԱՔԵԼԵԱՆԻ

յիշատակին, որի մասին «Մշակի» խմբագրութիւնը աշխատակիցներով և գրաշարներով հանդերձ յայտնում է ի գիտութիւն։

Գաղթականական Գլխաւոր Խորհուրդը խորին վշտով յայտնում է հասարակութեանը Խորհրդի փոխ-նախագահ, «Մշակի» խմբագիր-հրատարակիչ, հրապարակախօս և հասարակական գործիչ

Համբարձում Առաքելեանի

եղեռնական մահը, որ տեղի ունեցաւ յուլիսի 6 ի երեկ. ժ. 8 ին իր բնակարանում. Հոգեհանգիստը տեղի կունենայ ուրբաթ, եր. ժ. 7 ին խմբագրատանը և շաբաթ, եր. ժ. 8-ին հանգուցեալի բնակարանում (Ул. Жуковскаго № 23) Յուղարկաւորութիւնը կիրակի, յուլիսի 14 ին. առ. ժ. 10 ին, հանգուցեալի բնակարանից դէպի Սուրբ Գէորգ եկեղեցին։

Թաղումը Խօջիվանքի գերեզմանատանը, «Մշակի» պանթէոնում։

551. 3—1

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՄԲԻ ԹԱՏՐՈՆ

(Թիֆլիսի ամառ. Ժողովարան)

Այսօր, ուրբաթ, յուլիսի 12-ին,

Ց. ՈՍԿԱՆԵԱՆԻ օպերետային խումբը նոր անսամբլով կը ներկայացնէ

„ԱՐՇԻՆ ՄԱԼ-ԱԼԱՆ“

Դիւլչեհրայի դերը առաջին անգամ Թիֆլիսում կը կատարէ տ. ԱՍՏՂԻԿ

Ասեա . . տ. Գարագաշ-Թումանեան
Թելի . . . օր. Արեգ
Սուլթան-բէկ . . պ. Ալլահվերդեան
Ասկեր . . . պ. Շարա Տալեան
Սուլէյման . . պ. Արգարեան
Վալի . . . պ. Կարկուրեան

Վաղը, շաբաթ, յուլիսի 13-ին, Լեօյի «ՄԵԼԻՔԻ ԱՂՋԻԿԸ»։

Սկիզբը եր. ճիշդ ժ. 7 և կէսին։

առ. 552. 1—1

Բացված է

ԱՉՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ԲՈՒԺԱՐԱՆ

Մշտական մահճակալներով

ԲԺՇԿԱՊԵՏ

Բ. ԴՍՆԽԻՆԻ

Նախկին երկար-ժամանակեայ աւագ բժիշկ Կալուգի և Վիլենսկի նահանգական հիւանդանոցների աչքի հիւանդութիւնների կլինիկաներ

ընդունում է

Աչքի հիւանդութիւններ

ունեցողներին ցերեկվայ ժամը 9-ից մինչև 12½-ը և երեկ. 4—6½-ը. Միքայելեան փող. 141 (Ավլաբարի մոտը)։ Մասը և վիրաբուժ. կարօտ հիւանդները ընդունվում են լրիւ պանսիօնով։

առ. (ա. օ.) 378. 100—41

Բ Ժ Ի Շ Կ

Ցար. Տէր-Մարտիրոսեան

Ներքին և ռենտգեն հիւանդութիւններ.
Ընդունում է ամեն օր՝ առաւ. ժ. 10—12 ը
երեկ. ժ. 5—7-ը.
Կիրակի օրերը միայն առաւ. ժ. 10—12-ը.
Միխայլովսկայա փող. տ. № 76, մուտքը Սեմինարիայի փողոցից։

առ. 524. 50—5

Բ Ժ Ի Շ Կ

Կ. Յ. ՂԱԶԱՆՃԵԱՆ

Ներքին և երեխայոց հիւանդութիւններ։ Ընդունելութիւնն ամեն օր՝ առ. 10—12 ժ., երեկ. 5—7 ժամը։
Արաս-Արասկի պերէուլոկ № 7.

առ. (ա. օ.) 495. 50—12

Բ Ժ Ի Շ Կ

Վ. ԽԱՉԱՏՐԵԱՆՑ

Ներքին և Ջղային հիւանդութիւններ։ Հիւանդների համար անհրաժեշտ անալիզները կատարվում են ՁՐԻԱՊԷՍ։
Ընդունելութիւնը եր. ժ. 5½—7
Հասցէ՝ Бебутовская, № 56.

առ. (օ. մ.) 504. 100—6

Բ Ժ Ի Շ Կ

Գ. Ն. ՄԱՂԱՔԵԱՆ

Ներքին և երեխայոց, մասնաւորապէս աստմոֆի և սիֆիլիսի հիւանդութիւններ, էլեկտրոբուժութիւն։

Ընդունելութիւնը ամեն օր առաւ. 10—11 ժ. և երեկ. 5—7 ժ.։
Սոլոլակ, Բեհբութեան փող. № 38։ Հեռախօս 14—91։

առ. (չ. ու. կ.) 34. 100—57

ՉԸ ԿԱՅ ԱՅԼ ԵՒՍ ԳՐՉԻ ՀԵՐՈՍԸ...

—

Ընկնելով գրչի հերոսը, ընկաւ գրիչը ձեռքից գուր ամենավճռական, օրհասական րոպէին, երբ հայ ժողովրդի լինել չը լինելու խնդիրն է դրվում։

Նահատակեցին այդ գրիչը, վերացրին մէջտեղից նրան, ապարէզը մաքրեցին, թողին բաց մութ ուժերը, որպէս զի տգատ համարձակ՝ օրը ցերեկով անեն այն, ինչ որ ցնորեց, համարեց մեզ այս օրին։ Չը կայ այլ եւ խարազանող, կծու գրիչը, որը մերկացնում էր այլանդակ պատկերը այն գործիչ-փրկիչների, որոնք հայ ժողովրդի անունից հայ ժողովրդի տունն են քանդում...

Համաշխարհային պատերազմը, ռուսական յեղափոխութիւնը, Կովկասի և մասնաւորապէս Անդրկովկասի ներքին ու արտաքին անցուդարձը հրէշային յեղաշրջնցրին մեր գծագրդ ծովային [illegible]. Ապարէզը բացվեց և ալեկոծված կեանքը ծովի ալիքների նման դուրս վիժեց իր մի ջից փտած, նեխված և ապականված մասերը, այն տիղմը, որը դարերով կուտակվել էր ժողովրդական կեանքի խորը ծալքերի մէջ...

Վիշապը վեր բարձրացաւ, բացեց ահեղերը և առաջին անգամ լափեց այն հերոսին, որն անվախ, դէմ առ դէմ առաջ գնաց և իր սուր, գարուկ գրչով մարտնչեց նրա հետ...

Նա մենակ էր մնացել։ Նրա ահարկու գրչի զօրեղ ձայնը սարսափեցնում էր մինչև իսկ նրա մտերիմ համախոհներին. բոլորը ձեռքերը լուանում էին և ասում՝ «Նա ինքնագլուխ, իրանից է այդ ամենը գրում, մենք խառը չենք, գործ չունենք»։

«Մշակի» հիմնադրի տաղանդ հրապարակախօս Գրիգոր Արծրունուց յետոյ, ոչ ոքի գրիչը այն ուժն ու կորովը չէր ունեցել, որքան ունէր նահատակ Համբարձում Առաքելեանի գրիչը։

Սա արժանաւոր ժառանգը հանդիսացաւ իր մեծ ուսուցչի։

Սակայն այս միակ զօրեղ հրապարակախօսին վերացրին ապարէզից...

Նա խանգարում էր ոմանց, շատ էր սըրտի մօտ ընդունում իր նահատակ ժողովրդի ցաւերը և պոռում հանում այդ ժողովրդի արիւնը ծծող հրէշների դէմ...

Նա ոչ ոքի հետ հաշիւ, անձնական կամ այլ բան չունէր։ Չունէր նաև անձնական թշնամիներ։ Սակայն նրա համարձակ գրիչը ամեն օր ստեղծում էր նրա համար թշնամիներ, որոնք դաղված, ինչպէս լախտի հարուածներից, միմիայն դաւերով էին զբաղվում նրա դէմ։

Հանգուցեալը շարունակ սպառնալից նամակներ էր ստանում անստորագիր: Այդ ամենը նրա համար նշանակութիւն չէր տալիս, նրա գրիչը չէր վարանում ու դողում դրանից։ Ծակոտ ու ճակատ անվեհեր հերոսը նաև նա աւելի ու աւելի վեր էր բարձրացնում իր գրիչ-մտրակը և աւելի ուժգին խարազանում հայ ժողովրդի ցեցերին...

Սակայն դրանք չուզեցին նոյն զէնքով կռուել նրա հետ։ Ինչու։ Որովհետև նրանց այդ զէնքը անզօր էր. լոյսի դէմաց խաւարով չէ կարելի մարտնչել։ Խարազանվողը գերադասեց ամենաստորը, դաշոյնը, հրացանը. գրչի դէմ նա ուղղեց ատրճանակը, խօսքի դէմ գնդակը. և գրչի հերոսը ընկաւ, բայց ոչ պարտված, ոչ, այլ յաղթական, բաց ճակատով, որովհետև այդպէս են ընկել ճշմարտութեան, լոյսի քարոզիչները։ Սուրը, ատրճանակը, նենգ սպանութիւնն ու թոյնը միշտ ծառայել են խաւարին և մութ ուժերին խօսքերը ու լուռ, տապալելու, ոչնչացնելու լոյսը, արդարութիւնը և ճըշ-

մարտութիւնը. սակայն դա երբեք չէ ոչնչացել նրանց։

Միշտ յաղթանակել գաղափարը և միշտ պարտվել, նահանջել մութ ուժը։

Ցաւերժ յիշատակը գինւոր-նահատակի։ Դու քո մահով մահացար և հաստատեցիր գրչիդ զօրութիւնը և ճշմարտութիւնը։

Կալվաս

ՑԱՒԱԿՑԱԿԱՆ ՈՒՂԵՐՁՆԵՐ

(Հեռագրով)

Բաթում, 11 յուլիսի

Կովկասեան բանկ Բաթումի բաժանմունքի ծառայողներս սրտաբեկ ցնցված ենք կատարված դէպքից։ Յայտնում ենք մեր անսահման ցաւակցութիւնը խմբագրութեանը հասած դժբախտութեան և գրչի վեհերան անմոռանալի մարդ Համբարձում Առաքելեանի սպանութեան առիթով։ Ցաւերը չի կարող սպանել լոյսը։

Կովկասեան բանկի ծառայողներ

Թիֆլիս, 10 յուլիսի

Մեր խորին ցաւակցութիւնն ենք յայտնում անզուգական հասարակական գործիչ, հայ ժողովրդի անձնուէր բարեկամ և անկաշառ հրապարակախօս Համբարձում Առաքելեանի ողբերգական մահվան առիթով, որ կատարվեց տմարդ, բաշիբօզուկ ոճրագործների ձեռքով։

Ցարիտսինեան հանգ[illegible] և ազատ խօսքի մեծ նահատակ[illegible]

Միք. Ստամբոլցե[illegible]

[illegible]

Մասնակցում [illegible] ցութեան վշտին [illegible] հրապարակախօս, [illegible] գործիչ և «Մշակ[illegible] յաւէտ անմոռ[illegible] լեանի մահվ[illegible]

Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆԻ [illegible]

Հանգուցեալ Հ. Ա[illegible] Թաղման Կարգադրիչ Յանձնաժողովի կողմից շնորհակալութեամբ մեր աշխատակցութեան տեղ են դրվել հետեւեալ գումարները իբր հանգուցեալի թաղման ծախսերը հոգալու և թէ մահարձանի և այլ անհրաժեշտ պէտքերի վրա գործադրելու։

1) Հայկական Ազգային Խորհրդից 5000 ր., 2) Հայ Ժողովրդական Ընկերութիւնից 1000 ր., 3) Հայաստանի Վերաշ. Յանձնախմբից 1000 ր., 4) Հայ Ժող. Կուսակցութիւնից 1000 ր.։ Նուէրներն ընդունվում են ամեն օր, մինչև ժամը 2-ը, «Մշակի» խմբագրատանը։

Դասաւորականներ եկեղեցում կը խօսեն միայն հոգևորականները։

Խօսել ցանկացողները պէտք է յայտնեն այդ մասին Կարգադ[illegible] Յանձնաժողովին մինչև շաբաթ օրը [illegible] իսկ նոյն օրը ժամը 2-ին կը [illegible] ցուցակի մէջ մտցվել [illegible]

Խնդրվում [illegible] խօսել ոչ աւելի, քան [illegible]

Մեզ հա[illegible] երեւ[illegible] տասարդն[illegible] պանները, գործակցա[illegible] ակերտները, ներ և աշակ[illegible] գրել են թաղման հար[illegible] սուրբ կարգ մարդուութեան [illegible] ների այդ պահպանելու համար [illegible] աստվածային խումբը հրաւիրում [illegible] մրանալ, րին, որոնք կը կամ[illegible] դիմել ուրբաթ և շաբաթ երեկոյեան, ժամը 5—7-ը, Ցոլակեան դպրոց, օր. Նուարդ Ղահրամանեանին, կամ պ. Ստեփան Ադասեանին։

—

Առաքելեանի մարմնի բժշկական քննութիւնը պարզել է, որ Առաքելեանը սպանվել է 4 գնդակով։ Գնդակներից երկուսը կպել է գլխի մասում քունքին և այտոսկրին, իսկ միւս երկուսը որովայնի մասում։ Մէկը սրտանցք անցել է փայծաղի սոտով և դուրս եկել ձեղքից, ապա ճեղքել աթոռը և խրվել յատակի մէջ։

—

Հայ Գրողների Կով. Ընկերութեան վարչութիւնը ամսիս 11-ի իր ժողովում լսելով «Մշակ» լրագրի խմբագիր Համբարձում Առաքելեանի սպանութեան լուրը՝ գտաւ որ կատարված սպանութիւնը մի զազրելի ոճիր է, ուստի և դատապարտում է գրչի մարդու վրա գործած այդ չարագործութիւնը և յայտնում իր զայրոյթը, յայտարարելով այս մասին մամուլի մէջ։

Վարչութիւնը միաժամանակ որոշեց հրաւէր կարդալ վարչութեան և Ընկերութեան անդամներին ներկայ լինել հանգուցեալ հրապարակախօսի թաղմանը։

—

Ախալքալաքցիների [illegible]այրենակցական միութեան վարչութիւնը իր յուլիսի 10-ի նիստում որոշեց իր նորաբաց Ցովհաննէս Մալխասեանի միջոցով ցաւակցութիւն յայտնել հանգուցեալ Համբարձում Առաքելեանի ընտանիքին, իր վրդովմունքը արտայայտել հրապարակօրէն այդ չափ ոճրագործութեան համար և մարմնաւ կազմով ներկայ լինել ամբիծներին թաղմանը։

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

(Անգրկ. Հեռ. Գործ.)

—

ԱՒՍՏՐՕ-ԹՈՒՐՔ-ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԲԵՐԼԻՆ, 10 յուլիսի. — Կրօնպրինց Ռուպրէխտի զօրաբանակ։

Կեմմէլի, Լիսի ու Սոմմի շրջաններում ռազմական գործունէութիւնը երեկոյեան ժամերին ստացաւ կատաղի բնոյթ. գիշերով ֆրանսիական պահակախմբերն արշաւանքի ձեռնարկեցին։

Գերմանական կրօնպրինցի զօրաբանակ։

Ֆրանսիացիք շարունակեցին իրանց ուժեղ մասնաւոր յարձակումները։ Նուայօնից հարաւ-արեւմուտք և Էն գետից հարաւ ֆրանսիացիք յաճախակի դիմում էին առաջխաղացման մեծ ուժերով և նրանց աջողվեց ամրանալ Գորտ և գէ-Լէժ գիւղերում նաև իրանց հին դիրքերում Իոնգպօրտից հիւսիս։ Մերձաւոր ռազմաբեմերի վրա հակառակորդը վանվեց մեր կրակից։ Մի տեղական աջող յարձակման ժամանակ Շատօ-Տիէրից արեւմուտք մենք ձեռք ձգեցինք գերիներ։ Թշնամու հետախոյզ զօրախմբերն եռանդով գործում են Րէյմսի մօտ։

Դուքս Ալբրէխտի զօրաբանակ։ Զունդգաուում, Լարգգեաուէնից հիւսիս, մեր զօրամասերը վերադարձան ֆրանսիական խրամատներից գերիներով։

Կ. ՊՕԼԻՍ. — Պաղեստինի զօրաճակատ։ Յովամերձ շրջանում շարունակվում է ուժեղ թնդանօթաձգութիւն։ Թշնամու մի զօրաբանակ աջողութեամբ ռմբակոծվեց։ Յորդանանից արեւելք թշնամու պահակախմբերը փորձեցին առաջանալ զօրաճակատի զանազան մասերում։ Նրանք վանվեցին։

—

ԱՆԳԼՕ-ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՓԱՐԻԶ. — Ֆրանսիական զօրքերը խուժեցին մի քանի կէտերում թշնամու խրամատները Շավինի գիւղից հիւսիս։ Ֆրանսիացիք տիրացան Լոնգբէլ գիւղին և որոշ տարածութեան Գարիէրից արեւելք։ Ֆրանսիական պահակախմբերն աջող արշաւանքներ գործեցին թշնամու դիրքերի դէմ ու ձեռք ձգեցին որոշ քանակութեամբ գերիներ։

Ուրիշ էական միացած զօրաճակատները վրա։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

(Անդր. Հեռ. Գործ.)

ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆ ԲՕԼՇԵՎԻԿ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ

—

ՄՈՍԿՎԱ, 10 յուլիսի. — Արքունի երկաթուղիների վրա Միրբախի սպանութեան և ապա սկսված ապստամբութեան տեղեկութիւնը այն աստիճանի անսպասելի էր երկաթուղային ծառայողների համար, որ առաջին րոպէներին ոչ ոք չէր հաւատում այդ տեղեկութեան իսկութեանը։

Սակայն, տեղեկութիւնը ստանալուն պէս, իսկոյն ձեռք առնվեցին միջոցներ։ Ծանապարհների հաղորդակցութեան ժողովրդական կոմիսարիատի անձնափոխանորդ Նէվսկիի կարգադրութեամբ անմիջապէս կանչվեց մի յուսալի զօրամաս և այլ պահակախմբեր, որոնք նշանակվեցին երկաթուղային վարչութեան էկսպլօատացիօն մի բաժանմունքի շինութեան շուրջ։

Երբ տեղեկութիւն ստացվեց կենտրոնական հեռագրատունը գրաւելու մասին, տամենքն արդէն ոտքի վրա էին և 300 հոգուց բաղկացած պահակախումբը պատրաստ էր դուրս գալ Նեմակովի զօրանոցից առաջին իսկ հրամանով։ Անմիջապէս երկաթուղային վարչութիւնը եկան երկաթուղային կազմակերպութիւնների ներկայացուցիչները և խորհրդակցութիւնից յետոյ գործադրվեցին մշակված միջոցները երկաթուղագծերը, կայարաններն ու գնացքները պաշտպանելու նկատմամբ։ Մեծ պաշտպանութիւն դրվեց Նիկօլայեվեան երկաթուղու, հիւսիս., Կազանի և Կուրսկի երկաթուղիների համար։ Բոլոր պատասխանատու ղեկավարները իրանց տեղերում էին, ինչպէս և միւսները, որոնք ամբողջ շաբաթ օրը և կիրակի շարունակ գտնվում էին կօմիսարիատում և շրջաններում, հաստատելով կապ ու օգնելով զինուորական վարչութեանը։

Կենտրոնական հեռագրատունը գրաւելու ժամանակ էկսպլօատացիօն վարչութիւնը իսկոյն յարաբերութիւն սկսեց հեռախօսով մասնաւոր զանազան կէտերի հետ և իր երկաթուղային հեռագրով տեղեկութիւններ էր տալիս դաւաճանութեան՝ Կազան, Պէնզա, Վորոնէժ, նաև Պետրոգրադ։

Երկաթուղային քանուբներ տրամադրութիւնը որոշվեց միանգամից և թշնամական գիրք ընդունեց դէպի խռովարարական ձեռնարկութիւնը։ Օրից շաբաթ օրը տեղեկութիւն ստացվեց, թէ երկաթուղային ծառայողները, բոլորը խորհուրդների իշխանութեան կողմն են։ Մինչդեռ չի կարելի ասել երկ. ծառայողների մասին բուրժուական մասի վերաբերմամբ։ Այստեղ տրամադրութիւնը տարտամական էր, դուցէ կարելի լինի տապալել առանց բոլշևիկներին։

Չի կարելի չենթադրել, թէ երկաթուղային պահակախումբն եռանդուն ժամանակցութիւն էր ցոյց տալիս ապստամբութիւնը ճնշելու մէջ։ Երբ Պօպովի զօրաբաժնի ջարդված մասերը փորձում էին գրաւել 2-րդ Մոսկվա կայարանը (Կուրսկի, Կուրսկի երկաթուղագծի զինուորա-յեղափոխական կօմիտէի զօրամասը ընկ. Նակօվլէվի առաջնորդութեամբ արագութեամբ եռանդով սօց.-յեղափոխականներին երկաթուղագծի մասից։ Սօց.-յեղ. փոխան Վլադիմիրի խղճուկով, բայց այստեղ նրանց հասան մեր զինուորական և երկաթուղային զօրախմբերը։ (Յետոյ հեռագիրը աղճատված է)։

ՄՈՍԿՎԱ, 10 յուլիսի. — Ձախակողմեան սօց.-յեղափոխականների անակընկալ յարձակումը ժողովրդական կոմիսարների կառավարութեան դէմ պէտք է համարել չաջողված. էսէրեան ապստամբութիւնը ասարտվեց համեմատաբար արագ ու առանց որեւէ դժուարութեան Մոսկվայի զօրաբանակի ձեռքով։

Կարգ ու կանոնը քաղաքում վերականգնված է։ Կեանքը մտնում է իր սովորական հունի մէջ։

Ձախակողմեան էսէրների հակայեղափոխական քայլի առիթով կատարվել են մօտ 1000 ձերբակալութիւններ։

Բօլշևիկների դրութիւնը աւելի ես ամրացաւ։

Հաւաստի տեղեկութիւնների համաձայն, ձախակողմեան էսէրների հակաբօլշևիկեան ապստամբութիւնը պաշտպանութիւն գտաւ բաւականաչափ ռուսական բուրժուական շրջաններից, նաև անգլիական և ֆրանսիական իմպերիալիզմի գործակալների կողմից։

ՄԻՐԲԱԽԻ ՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԴՐԱ ԱՐՁԱԳԱՆՔԸ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆՈՒՄ ԵՒ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆՈՒՄ

—

ՄՈՍԿՎԱ. — Երկուշաբթի օրը գերմանական դիւանագիտական միսիայի շինութեան մէջ տեղի ունեցաւ սպանված գերմանական դեսպանի յիշատակին։ Կայարանում, որտեղից նրա մարմինը փոխադրվել է Գերմանիա, [illegible] Չիչերինը նորից յայտնել է խոր ցաւակցութիւն ռուսական ֆեդերատիվ հանրապետութեան անունից կոմս Միրբախի սպանութեան առիթով։

Չը նայած ձեռք առած բոլոր միջոցներին, մինչև օրս անկարելի եղաւ երեւան հանել ու ձերբակալել կոմս Միրբախի սպանողներին։

ԺԸՆԵՎ. — Գերմանական բադիօ-հեռագիրները համաձայն, ֆրանսիական մամուլը միջարեղան ցնծում է կոմս Միրբախի սպանութեան առիթով։

Այդ սպանութիւնը ֆրանսիական մամուլը համարում է իբրև առիթ Մոսկվան գերմանական զօրքերով գրաւելու համար։

ՎՐԱՑ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՓԱԽՍՏԱԿԱՆՆԵՐԸ

—

ԹԻՖԼԻՍ, 10 յուլիսի. — Ներքին գործերի մինիստրութիւնը կարգադրել է անարգել թոյլ տալ առանց բացառութեան վրացի ու խուզարկութիւնների բոլոր ապրանքները հայ փախստականների համար։

Թիֆլիսի քաղաքային ինքնավարութեանը յատկացված է 100,000 ր. Թիֆլիսում գտնվող փախստականների պահպանութեան համար, միաժամանակ մատնանշված է, թէ կառավարութիւնը հնարաւորութիւն չունի ցոյց տալու այսուհետև փախստականական գործին դրամական օգնութիւն։ Առաջարկված է փախստականներին օգնելու կազմակերպութեանը մասնակից անել տալ ազգային, հասարակական ու բարեգործական մարմիններին, նաև ունևոր դասակարգերին։

ՎԱՌԵԼԻՔԻ ԵՒ ՀԱՑԻ ՀԱՐՑԸ ՎՐԱՍՏԱՆՈՒՄ

—

ԹԻՖԼԻՍ, 10 յուլիսի. — Քաղաքային վարչութեան մէջ կայացաւ միջվարչական խորհրդակցութիւն ազգաբնակութեանը փայտ և վառելիք մատակարարելու հարցի մասին, ի նկատի ունենալով մազութի և քարածուխի ճգնաժամը և փայտ գնելու գործի մէջ նկատվող սպեկուլացիան։ Մշակվեց փայտը ռեկվիզիցիա պատրաստելու պլան Վրաստանի 8 շրջաններում։ Մտադրութիւն կայ սահմանել հաստատ գներ և վերահսկողութիւն փայտի մատակարար վաճառքի վրա։

Շահագրգռված մինիստրութիւնների մէջ ստացվող տեղեկութիւնները լիակատար յոյս են տալիս, թէ այս տարի հանրապետութեան ազգաբնակութիւնը կարող է բաւականանալ առանց դրսի հացի։

ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴ. ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ԲՈՂՈՔԻ ՀՐԱՒԷՐ

Ենգր. Կոմիտէն յուլիսի 9-ին հետեւեալ գրութիւնը ուղղեց Հայոց Ազգային Խորհրդին

Ազգային Խորհրդին անշուշտ յայտնի է այն եղեռնագործութիւնը, որին զոհ գնաց «Մշակի» խմբագիր հրատարակիչ և Հայ Ժողովրդական Կուսակցութեան կենտր. կոմիտէի փոխ-նախագահ Համբարձում Առաքելեանը։

Սպանութեան նախընթաց և յաջորդող բոլոր հանգամանքները ցոյց են տալիս անկասկածելի կերպով, որ նա չէ կատարվել կողոպտելու նպատակով կամ անձնական հողի վրա։

Որևէ կասկածից դուրս է, որ այդ սպանութիւնը քաղաքական-կուսակցական գրգռմամբ ունի, ինչպէս և արտայայտվել են համարեա բոլոր տեղական լրագրները և հասարակական կարծիքը։

Այսպիսի բնոյթ կրող սպանութիւնը, որը քաղաքական հակառակորդի դէմ, թէ կարուկ միջոցներով նրա ձայնը չլսելու, կործանարար կը լինի մեր քաղաքական-հասարակական կեանքի համար, որովհետև կը թելադրէ կուսակցական գործիչներին կամ նոյնպիսի ապօրինի միջոցի դիմել իրանց հակառակորդների դէմ կամ քաղաքական ասպարէզից ու գործունէութիւնից հրաժարվել՝ անձնական ապահովութեան համար։

Այս պատճառով Հայ Ժող. Կուս. կենտրոնական կոմիտէն կարուկ կերպով և հրա-

[illegible]

ցանկալի նպատակի, որ վերջ ի վերջոյ հայ ժողովրդի սրտի, հոգու, մարմնի վրա ծանրացած նեխքին մղձաւանջը պիտի չքանայ, որ հայ ժողովրդի աչքերը պիտի բացվեն վերջապէս հասկանալու համար, թէ ովքեր են իր «առաջնորդները» և ուր են տանում նրան...

[illegible]

առաջին երեւոյթը և անհերքելի է մի տակառ նորմալ կեանք սահմանել, քանի որ սահմանային զօրքերը գտնվում են հայկական հասարակացուեան տէրրիտորիայի վրա։

«Ազգային ժողովի ժխտաւորութիւնը, որ բաղկացած է դաշնակցականներից, ...

[illegible]

...տեան ժամը 9 ... Сохо-лаки, Жуковская ... բնակարանը։

ԴԱՇՆԱԿԻՑՆԵՐԻ ՄՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԲԵՌԼԻՆ, 10 յուլիսի.—Ռուսական լրագրական տեղեկութիւնների համաձայն, երբեակ համաձայնութիւնը յունիսի 21-ին 10000 ֆրանսիացի և սերբ զինուոր է ափ հանել Արխանգելսկում, որպէսզի այդպիսով իբր թէ խափանէ քաղաքի և մերձաւոր հողաբաժնի գրաւումը պատերազմական գերիների ձեռքով։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼՍԻ ԿՈՆՖԵՐԵՆՑԻԱՆ

Կ. ՊՈԼՍԻ ԿՈՆՖԵՐԵՆՑԻԱՆ

«Борьба» թերթի տեղեկութիւնների համաձայն, Կ. Պոլսի կոնֆերենցիան կայանալու է յուլիսի 15 ին։ Երէկ կոնֆերենցիային մասնակցելու համար Կ. Պոլիս մեկնեցին Գերմանիայի ներկայացուցիչ կոմս Շուլենբուրգ և Աւստրո-Ունգարիայի ներկայացուցիչ ֆոն Ֆրանկենշտէյն։ Վրաց հանրապետութեան կողմից Կ. Պոլիս են մեկնում Ե. Պ. Գեգեչկորի և Ակ. Ի. Չխենկելի, որ մինչև վերջին ժամանակներս գտնվում էին Բեռլինում։

ԲԱԹՈՒՄՈՒՄ

Ներկայումս Բաթումում գտնվում են մօտ 1000 ուկրայնացի ընտանիքներ, որոնք վաղուց ի վեր աշխատում են մեկնել հայրենիք, բայց նաւապարհը փակ լինելու պատճառով չեն կարողանում այդ անել։ Բոլոր ուկրայնացիները, ինչպէս տեղեկացել է ուկրայնական բաղան, մեծ կարիքի մէջ են։ Նրանք չունեն ոչ հաց, ոչ դրամ։

ԱԲԽԱԶԻԱՅԻ ՄԱՍԻՆ

Խօսվում է, որ վրաց կառավարութիւնը որոշել է Աբխազիային տալ ինքնավարութիւն Վրաստանի սահմաններում և մի մինիստրական տեղ Աբխազիայի ներկայացուցչին վրաց կառավարութեան մէջ։ Աբխազիան պաշտպանելու և նրանում կարգ հաստատելու համար վրաց կառավարութիւնը Աբխազիայում պահելու է իր ժող. գվարդիան։ Աբխազիան նոյնպէս տալու է իր զօրքը երկրի պաշտպանութեան և ներքին կարգերի պահպանութեան համար։ Աբխազիայի կուլտուրական-կրթական գործը առաջ է տարվելու Վրաստանի միջոցներով։

ՖԻՐՄԱՆԱԿԱՆ ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

«Vos. Zeit.»-ում տպված են հետեւեալ հեռագրերը յունիսի 25-ին և 26-ին.

1) Մոսկվայից և Պետրոգրադից ստաց-

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅՈՑ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԱԶԳ. ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

Հայոց Ազգային Խորհուրդը և կառավարութիւնը կիրակի, ամսիս 14-ին մեկնում են Երեւան։ Ադրբէյջանի կառավարութեան ներկայացուցիչ Ջաֆարովը խոստացել է իր աջակցութիւնը հայ ներկայացուցիչների անվտանգ և անարգել փոխադրութեան համար։ Թիֆլիսում մնում է Վրաստանի Հայոց Ազգային Խորհուրդը, որը վարելու է Վրաստանի հայ ժողովրդի կուլտուրական-լուսաւորական գործերը։ Հայոց կառավարութեան դիւանագիտական ներկայացուցիչ Վրաստանում նշանակված է Լևոն Ե. Եանգուլեան։

ԷՆՎԷՐ-ՓԱՇԱՅԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉԸ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ

Թիֆլիս է եկել Էնվէր փաշայի ներկայացուցիչը, որը պաշտօն ունի հարթելու Թիւրք հրամանատարութեան և Անդրկովկասեան հանրապետութիւնների միջև եղած թիւրիմացութիւնները։

Ֆելդմանի հետ ունեցած զրուցատրութեան միջոցին վրաց կառավարութեան նախագահը ժամանցոյց արաւ, որ մինչև այսօր թիւրքերը չեն իրագործել իրանց վրա վերցրած պարտաւորութիւնները. չի մաքրված Ախալքալաքը. շարունակվում են սահմանների խախտման դէպքերը Բորչալուի և այլ շրջաններում։

Ֆելդման յայտնեց, որ Էնվէր-փաշայի գլխաւոր յանձնարարութիւնն է խորհրդակցել թիւրքական զօրքի առաջխաղացումը Բագուի ուղղութեամբ՝ մինչև Բագուի խնդիրը պարզվի Կ. Պոլսի կոնֆերենցիայում։

[illegible]

◆ Վրացակ.—«Մշակի» № 131-ում զրված տեղեկութիւնը, թէ Հ. Առաքելեանի թաղման ծախսերի համար 5000 ր. յատկացրեց հայ տեխնիքական շինարարական ընկերութիւնը, պէտք կարդալ հայկական շինարարական կոմիտէ։ № 132-ում տպված էր, թէ Համբարձում Առաքելեանի թաղման կարգադրիչ յանձնաժողովի կազմի մէջ մտել է լրացուցիչ կերպով նաև պ. Եսայի Յարութիւնեան, իբրև հայկ. զինուորական կոմիտէի ներկայացուցիչ. պէտք է լինի հայ զինուորական մասնաժողովի ներկայացուցիչ։

ԹԱՏՐՈՆԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Դերասան Ամո-Խարազեանի բեմադրութեամբ ազատ դերասաններից կազմվել է դրամատիքական մի խումբ, որը պարբերաբար ներկայացումներ է կազմակերպելու Բանւորական Ակումբի ամառային թատրոնում։ Երբեմն մասնակցելու խօսք է տուել նաև դերասանուհի տիկ. Մայսուրեան։ Առաջին ներկայացումը տեղի ունեցաւ երէկ. բեմադրվեց Ալ. Ահարոնեանի «Արցունքի Հովիտը», ուր Ասլանի դերը կատարեց բեմիչը։

Հայկական Ակումբում, Ց. Ոսկանեանի դրամ. խումբը երէկ բեմ հանեց Վ. Վալադեանի «Սրջանկութիւն» պիէսը, որ արժանացել է Հայոց Դրամ. Ընկ. գրական մրցանակին։

Երկուշաբթի, ամսիս 8-ին, նոյն թատրոնում կրկնվեց «Անուշ» օպերայի ներկայացումը և, կարելի է ասել, աւելի սահուն ընթացք գնում, բայց դժբաղդաբար կէսում ընդհատվեց՝ լուսաւորութիւնը կտրվելու հետեւանքով։

Կիրակի, ամսիս 7-ին, Հաւլաբարի «Պալաս» թատրոնում Մ. Մարութեանի ղեկավարութեամբ, բազմաթիւ երեխաների ներկայութեամբ, բեմ հանվեց «Կարմիր Գլխարկ» մանկական փէէրան, որը թողեց ցանկալի տպաւորութիւն։

Հայկական ակումբի թատրոնում, այսօր Ց. Ոսկանեանի օպերետային խումբը կը ներկայացնէ նոր անսամբլով «Արշին մալ ալան», Վաղը՝ Լէօի «Մելիքի աղջիկը»։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԽՈԼԵՐԱՆ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ

Վերջին օրը քաղաքային հիւանդանոցի բաժանմունքները տարվեցին 21 հիւանդ։ Մեռան այդ օրը 6 հոգի։

Խոլերայի կասկածելի նշաններով հիւանդներ ընդունվել են 16 հոգի. մեռաւ 4-ը։

(Ա. Հ. Գ.)

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԹԻՖԼԻՍ

◆ Մեսրոպ եպիսկոպոսը, որ Երեւանից դուրս է եկել մի շաբաթ առաջ, հերքում է այն բոլոր լուրերը, թէ անգլիացիները երեւացել են Ջուլֆայում և օդանաւային թռիչք գործել դէպի Երեւան։

Քաղաքային գանձարկղը դրամական մեծ կարիքի մէջ է։ Տնատէրերը չեն վճարում հարկերը և անվճար տուրքերը։ Տնօր-

[illegible]

ՄԱՄՈՒԼ

ՄԱՄՈՒԼԸ Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆԻ ՄԱՀՎԱՆ ԱՌԻԹՈՎ

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆԸ ՍՊԱՆՎԱԾ...

Այնքան անակնկալ ու խորհրդաւոր հանգամանքներում է կատարված այս սպանութիւնը, որ մարդ դժուարանում է լուրջ ենթադրութիւններով ու ասէ-կօսէներով որակման ենթարկել այս սոսկալի ու ցցմեցուցիչ եղեռնը։

Վրէժխնդրական քայլ է սա, բարքերի այլանդակման հրէշաւոր նմուշ, թէ՝ մեր ներքին անիշխանութեան, դա ցոյց կը տայ մօտ օրերի անաչառ դատն ու դատաստանը։

Ինչ էլ որ լինի, այնուամենայնիւ ոչ մի արդարացուցիչ ու մեղմացուցիչ հանգամանք չը պիտի փրկի այս ոճրագործութեան հեղինակներին հասարակական պատասխանատուութիւնից։

Եւ այսօր մենք միայն մի բողոք ու զայրոյթ ենք արտայայտում այս անորակելի սպանութեան դէմ։

Համբարձում Առաքելեանի կորուստը, որ լիբերալ հրապարակախօսութեան հին վետերանն է ու նրա տաղանդաւոր ներկայացուցիչը...

...բովանդակ բոլոր ոյժերով կռւել այս երևոյթի դէմ։ Հասարակական նորմալ ու ազատ զարգացման շահն է այդ պահանջում, որ հաւասարապէս պիտի շահագրգռի բոլոր անկեղծ հասարակական գործիչներին։

(«Աշխատանքի Դրօշակ»)

ԿՕՇՄԱՐԱՅԻՆ ՌԺԻՐ!

Ի՞նչ սարսափելի սպանութիւն...

Նոյն իսկ մեր սովոր դարում,—

Վայրենի զազանութիւնների և ամբողջական խելագարութեան այս դարում, ծերունի-հրապարակախօսի սպանութիւն, որը մօտ 50 տարի ազնուաբար և անկանութեամբ ծառայել է այն բանին, ինչ որ նա համարում էր բարիք իր թշուառ մայրենի Հայաստանի համար,—արիւնն է սարսռեցնում։

Ինչու համար էր այդ սպանութիւնը։

ՀԱՅԵՐԻ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ-ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԵՒ ԿՈՒԼՏՈՒՐԱԿԱՆ ԴԵՐԸ ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ *)

Օսմանեան մայրաքաղաքում ազգային հասարակական կեանքում և պետական պաշտօնէութեան մէջ վերջին դարերում մի շարք անուանի գործիչներ երևան բերող հայ ազնուական ընտանիքներից նշանաւորագոյնները յիշեցինք արդէն։ Մենք ծանօթացանք Տիւզեաններին՝ որպէս առաջին...

*) Տես «Մշակ» № 130.

Սպանված է գաղանաբար, իր աշխատանքի առանձնասենեակում, այն մարդկանց ձեռքով, որոնք եկել էին նրա մօտ իբր թէ հասարակական գործով։

Տերրօրիստական ակտերը վարակիչ են։ Եթէ այդ չարագործութիւնը երևան չը հանվի, և մարդասպանները հարկաւոր պատիժը չը կրեն, մենք կը լինենք վկաներ անդուսպ տերրօրի նոր ակտերի։

Մենք հրաւիրում ենք կառավարութեանը ձեռք առնել ամենավճռական միջոցներ՝ որոնելու յանցագործներին ինչպէս այս ոճրի, այնպէս և միւսների, և ընդունել էական միջոցներ, համաձայն նոր օրէնքի, ընդդէմ ոճրագործների, ովքեր էլ որ նրանք լինէին, անկախ նրանց սօցիալական կամ կուսակցական դիրքից։

ԿԵԱՆՔԸ ԳԱՒԱՌՈՒՄ

ՄԵՐ ՅԱՒԵՐԻՑ

Զաքաթալա, 3 յուլիսի

«Մշակի» ընթերցողներին արդէն յայտնի է, որ թիւրքերը լիակատար տէր են դարձել Զաքաթալայի ընդարձակ բարեբեր շրջանին և կառավարութեան ղեկն իրանց ձեռքն առել։

Թիւրքաց կառավարութիւնից նշանակված կօմենդանտ երիտասարդ զինւորական ատրճանաւոր Ալի-Ալադդին էֆէնդին առաջին օրվանից մինչև...

...կում հանգչող ռուս գեներալի ու օֆիցերների վրա, որոնց արձանների խաչերը միւս աշխարհն էին զրկել վաղօրօք։ Ամօթ այդպիսի տեղական ինտելիգենտ թիւրքերին, որոնք հանգուցեալներին էլ են պատերազմ յայտարարում։

Սօյզադէ

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

Ցխինվալ, 2 յուլիսի

Թշուառ փախստականների դրութիւնը անուշադիր չը մնաց մեր հասարակութեան կողմից։ Կ. Հ. Բ. Ը. Ցխինվալի ճիւղի վարչութիւնը ուղարկեց կենտրոնին իր միջոցներից 200 ր.։ Բացի սրանից Համբարձման գիշերը աշակերտները հայոց դպրոցում ալեցին ներկայացում։ Խաղացին «Ես իշխան եմ» մանկական պիէսը և «Գամարջօբուլի» վրացերէն։ Ներկայացումից մնացած փողը՝ 200 րուբլի յանձնվեց Գրիգոր Եւանգուլեանին, որը Գօրուց եկել էր այստեղ փախստականների համար փող հանգանակելու և Ցխինվալից մի պատգամաւոր ընտրել տալու Հայոց Ազգային Խորհրդի համար։ Այդ 200 ր. պէտք է յանձնվի Գօրու հայկական կօմիտէին Գօրում ապաստանած փախստականներին բաժանելու։

Ազգ. Խորհ. ժողովներին մասնակցելու նպատակով Ցխինվալից պատգամաւոր ընտրվեց Թիֆլիսաբնակ ցխինվալեցի ուսուցիչ Յովհ. Տէր-Ստեփանեան, որին հեռագրվեց այդ մասին։

...րի, գիտէքրաների և փիլյաների վրա Զուտ արդիւնք մնաց 200 ր., որ պէտք ուղարկվի Կ. Հ. Բ. Ը. խորհրդին։

N. N.

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԿՈԼԼԵԳԻԱ

Հրատարակիչ՝ ԱՇԽԱՏԱԿԻՑՆԵՐԻ ԽՈՒՄԲ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Բժշկ. Բ. Նաւասարդեանի

Հիմնված 1880 թ.

(Գոլովին, Վորոնցովի արձանի հանդէպ)

Բաց է

Ամեն օր, բացի կիրակի օրերից «06» եւ «914»-ի ներքուկում բժշկական խորհրդակցութեամբ՝ առ. 11—12 ժ.

ԲԺԻՇԿՆԵՐԸ՝

Ա. ՆՈՒՐՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վեներական (սիֆիլիս) հիւանդութիւններ։

Վ. Ի. ՄԱՉՆԵՐ—9—10 ժ. միզային կազմի և կանանց հիւ.

Բ. Գ. ՕՂԱՍԱՐԵԱՆ—10 կէսից—12 կէս ժ. ... ջղային և երեխայոց հիւանդութիւն և ծաղկահատ։

Մ. Գ. ՍԻՒՏԻՍԵԱՆ—11 կէսից—1 կէս ժ. ... հ. վերքաբուժութիւն և վեներական (սիֆիլիս) հիւ.

Յ. Ա. ՏԷՐ-ԳՐԻԳՈՐԵԱՆՑ—1—2 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ.։

Մ. Մ. ԲԵՆԻԱՄՕՎԻՉ—12 և կէս—1 ժ. ականջի, կոկորդի և քթի հիւանդութիւններ։

Խ. Գ. ԱՐՇԵՐՈՒՆԵԱՆ—9—11 ժ. մասնագէտ երեխ. հիւ.

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ՝

Ն. Ա. ԽՍԱՀԱԿԵԱՆ—6—7 ժ. կանանց հ. և վիրաբուժական.

Վճարը 1 ր.։ Չքաւորները ձրի։ Համաձայնեցնել կոնսիլիումի և օպերացիայի համար առանձին։

Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝

Բժշկապետ Բ. Նաւասարդեան

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԿԱԲԻՆԷՏ

Մեդից. ֆելդշ. **Ա. ԽՍԱՑԵԱՆԻ**

Հիմնաւոր բժշկութիւն սուր և խրոնիքական տրիպերի, շանկրի, սիֆիլիսի, սեռական թուլութեան, և այլ վեներական ցաւերի. Նորագոյն մեթոդներ և էլեքտրականութիւն։ Կաշուի տակ սրսկումներ, լուացումներ, վէրքի փաթաթում, բանկա կպցնել, ծաղկահատութիւն։ Մասսաժ ձեռքով և էլեքտրականութեամբ։ Տանը հիւանդների մօտ գիշերային հերթապահութիւն։ Վօրօնցովի արձանի մօտ, Семеновская ул. № 9. Ընդունելութիւնը ամեն օր՝ 4—6 ժամը ձրիեր

444 յետոյ 100—24

Անգլիերէնի դասեր

—ԹԷՕՐԻԱ ԵՒ ԽՕՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ—

ՄԵԾ ԱՋՈՂՈՒԹԵԱՄԲ։

Հարցնել «Մշակի» գրասենեակի կառավարչին.

518, 10—8

...ին է ուղարկում մի ոսկէ ժամացոյց, իսկ օսմանեան կառավարութիւնը Բուլայի-սանի տարիճանը շնորհելով՝ նշանակում է նրան դար-էլ-ֆինուն հաշուակալութեան դիւանի տնօրէն։ 1868-ին Աղաթոն ստանում է Մէջիդիյէ 3-րդ աստիճանի շքանշան։

1863-ին Պօլսի ցուցահանդէսի կազմակերպչական գործում Աղաթոն որպէս յանձնախմբի անդամ և քարտուղար մեծ դեր է խաղացել։ 1864-ին նա նշանակվում է օսման. հեռագրութեան ընդհանուր տնօրէն և ապա ուղարկվում է Պարիզ Թիւրքիայի կողմից մասնակցելու հեռագրական կոնգրէսին։

1866 ին Աղաթոնին է յանձնվում պօստային ընդհանուր տնօրէնի պաշտօնը բարձրացվելով Բուլայի-էվվէլի աստիճանի։ Հետևեալ տարին նա նորից ուղարկվում է Պարիզ պօստային համաժողովին մասնակցելու և աշխատելու վերացնել Թիւրքիայում օտար պետութիւնների պօստային բաժանմունքներ ունենալու իրաւունքը։

Աղաթոն այս դժուարին գործը գլուխ է հանում և ապագրել է տալիս օսմանեան յատուկ նամականիշեր։

Սուլթան Ազիզ բարձր գնահատելով Դր. Աղաթոնի պետական ծառայութիւնները 5000 ոսկի պարգև է ուղարկում, որի հետ և նշանակում նրան հանրային շինութեանց մինիստր. հասատամման հրովարտակն ուղարկում է Պարիզ։

1868 թւին Աղաթոնին պարգևատրում է Նապոլէօն Գ. ֆրանսիական Լեժիօն դ'Օնէօրի կարգի հրամանատարական խաչով։ Տեղական և ֆրանսիական թերթերը մեծ գովեստներով են խօսել Աղաթոնի բարեմասնութիւնների մասին և շնորհաւորել նրան որպէս առաջին քրիստոնեայ մինիստրը Թիւրքիայում։

Դր. Աղաթոն սակայն չը կարողացաւ երկար ապրել իր բարձր պաշտօնում. նա մեռաւ 1868 թւին այսպիսի վերջին խօսքերով. «Տեղքս վրաս է, ամեն բան կարգին է, խղճմտանքիս վրայ ծանրութիւն մը չունիմ. պարքս կատարած եմ, ձեռքս եկածը ըրած եմ»։

Գ. Լեւոնեան

(Կը շարունակվի)

Типографія «ЭКОНОМІЯ» Тифлисъ